

ΕΝΑ ΝΕΟ ΥΠΟΔΕΙΓΜΑ ΑΠΟΤΑΜΙΕΥΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Του

Μιλτιάδη Νεκτάριου,

Πανεπιστήμιο Πειραιώς

Το πολιτικό προσωπικό της χώρας βαρύνεται, μεταξύ άλλων, και για την καταστροφή του ασφαλιστικού συστήματος της χώρας, με δραματικές συνέπειες για τα εκατομμύρια των συνταξιούχων που διαπιστώνουν ότι ο σχεδιασμός των προηγούμενων 30-40 ετών για μία επαρκή σύνταξη στην «Τρίτη Ηλικία», ανατρέπεται βίαια από τις αλλεπάλληλες μειώσεις των ποσών των συντάξεων, οι οποίες επιβάλλονται από τα διαδοχικά Μνημόνια. Η τελική κατάληξη θα είναι η μετατροπή όλων των συντάξεων σε ελάχιστα προνοιακά επιδόματα, με αποτέλεσμα την ραγδαία άνοδο του επιπέδου της φτώχειας μεταξύ των συνταξιούχων της χώρας. Ας σημειωθεί ότι οι νυν συνταξιούχοι είναι αυτοί που έζησαν την φρίκη του Δεύτερου Παγκόσμιου Πολέμου, τον εμφύλιο, κλπ.

Μια ομάδα μελετητών της κοινωνικής ασφάλισης, από τις αρχές της δεκαετίας του '90, με σειρά άρθρων και βιβλίων, μετάφερε την διεθνή εμπειρία ότι για να καταστεί φερέγγυο το σύστημα συντάξεων της χώρας έπρεπε να ξεκινήσει η άμεση κεφαλαιοποίηση του συστήματος, η οποία θα διαρκούσε τουλάχιστον 15 χρόνια. Η λύση μπορεί να ήταν καινοφανής για την Ελλάδα, αλλά είχε χρησιμοποιηθεί σε όλες τις χώρες του κόσμου για την επίλυση των αντίστοιχων ασφαλιστικών προβλημάτων. Οι πολιτικοί αδιαφόρησαν επί 35 χρόνια: η Ελλάδα είναι η μόνη χώρα της Ευρώπης που το πολιτικό σύστημα δεν ανέλαβε ποτέ την οργάνωση ενός επίσημου κοινωνικού διαλόγου για το ασφαλιστικό σύστημα. Μεγαλύτερες είναι οι ευθύνες των εργατικών συνδικάτων, τα οποία είχαν πλήρη γνώση του μελλοντικού αδιεξόδου του συστήματος συντάξεων, και εν τούτοις ποτέ δεν διεκδίκησαν την ουσιαστική επίλυση του ασφαλιστικού.

Το ίδιο πρόβλημα υφίσταται και για την γενιά των Baby-Boomers, αυτών που γεννήθηκαν μετά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο και θα αρχίσουν να συνταξιοδοτούνται μετά το 2015. Πρόκειται για την γενιά που ενηλικιώθηκε με το Πολυτεχνείο. Και αυτή η γενιά παγιδεύτηκε στις ανεπάρκειες του πολιτικού συστήματος της Μεταπολίτευσης, και αντάλλαξε τις ψήφους της με αφερέγγυες υποσχέσεις για μελλοντικές παχυλές συντάξεις. Σήμερα, η γενιά αυτή διαπιστώνει ότι οι υπεσχημένες συντάξεις έχουν μειωθεί δραστικά με τις νομοθετικές ρυθμίσεις των Μνημονίων. Ταυτόχρονα, διαπιστώνεται ότι δεν υπάρχει πλέον χρόνος για

«συστηματική ιδιωτική αποταμίευση» για εξασφάλιση κάποιας συμπληρωματικής συνταξιοδοτικής παροχής (χρειάζονται τουλάχιστον 15 χρόνια).

Και το ερώτημα είναι τι γίνεται πλέον με το ασφαλιστικό σύστημα της χώρας στη μετά-το-μνημόνιο Ελλάδα. Ενώ οι προηγούμενες γενιές έχουν προσγειωθεί εξαιρετικά ανώμαλα στις προσδοκίες τους για μια επαρκή σύνταξη για την «Τρίτη Ηλικία», το ερώτημα είναι τι ασφαλιστικό σύστημα θα οργανώσει η χώρα για όλα τα άτομα που είναι κάτω των 55 ετών. Και πάλι το πολιτικό σύστημα αποφεύγει τις ευθύνες του για την οργάνωση ενός βιώσιμου ασφαλιστικού συστήματος για τις νεότερες γενιές. Εξαγγέλλονται κατά καιρούς τυχάρπαστες ρυθμίσεις, οι οποίες στοχεύουν είτε στον εξευμενισμό της τρόικας είτε στην τρομοκράτηση των πολιτών, αλλά δεν έχουν καμία σχέση με την οργάνωση ενός νέου και αποτελεσματικού συστήματος συντάξεων.

Αποτελεί αδήριτη ανάγκη για την χώρα η θέσπιση και λειτουργία ενός νέου και μακροχρόνια βιώσιμου Εθνικού Συστήματος Συντάξεων, με βάση τα καλύτερα διεθνή υποδείγματα, για την οργάνωση της διαδικασίας αποταμίευσης στις νέες συνθήκες που θα διαμορφωθούν στη χώρα.

Το προτεινόμενο σύστημα συντάξεων θα καλύπτει τους ασφαλισμένους μετά το 1992 και θα αποτελεί προσαρμογή του Σουηδικού μοντέλου, το οποίο επιτυγχάνει την ίση μεταχείριση όλων των ασφαλισμένων, και λειτουργεί στη βάση «Ατομικών Λογαριασμών» στους οποίους συσσωρεύεται το ασφαλιστικό κεφάλαιο του κάθε ασφαλισμένου. Κάθε χρόνο όλοι οι ασφαλισμένοι λαμβάνουν επίσημη ενημέρωση για το ποσό του συσσωρευμένου ασφαλιστικού κεφαλαίου. Η εφαρμογή του Σουηδικού μοντέλου επιβάλλει την πλήρη διαφάνεια στη λειτουργία του συνταξιοδοτικού συστήματος.

Προτείνεται η συγχώνευση όλων των ταμείων «κύριων συντάξεων» στον Εθνικό Οργανισμό Συντάξεων, καθώς και όλων των υφιστάμενων επικουρικών ταμείων στο Ενιαίο Ταμείο Επικουρικών Συντάξεων. Ο προτεινόμενος Εθνικός Οργανισμός Συντάξεων θα αποτελεί μετεξέλιξη του ΙΚΑ. Τα συστήματα πληροφορικής του ΙΚΑ επεκτείνονται και καλύπτουν τους ασφαλισμένους όλης της χώρας. Καταργούνται οι πολλαπλοί αριθμοί κοινωνικής ασφάλισης και αντικαθίστανται από τον Ατομικό Αριθμό Φορολογικού Μητρώου. Θεσπίζεται η μόνιμη συνεργασία του Εθνικού Οργανισμού Συντάξεων με το TAXIS, με στόχο την είσπραξη των ασφαλιστικών εισφορών και την δραστική καταπολέμηση της εισφοροδιαφυγής.

Η δομή του προτεινόμενου συστήματος βασίζεται στην αρχή ότι : «Η προστασία που παρέχει το Κράτος πρέπει να είναι ομοιόμορφη για όλους. Η χρηματοδότηση τυχόν αποκλίσεων από το γενικό κανόνα πρέπει να βαρύνει τους ίδιους τους ενδιαφερόμενους». Με βάση την αρχή αυτή, προτείνεται η ενίσχυση του νεοπαγούς θεσμού των Ταμείων Επαγγελματικής Ασφάλισης, τα οποία θα

χρηματοδοτούνται από τους ενδιαφερομένους και θα υπόκεινται στην κρατική εποπτεία, χωρίς όμως την εγγύηση των παροχών τους από το Κράτος.

Η οργάνωση, διοίκηση και λειτουργία του προτεινόμενου συστήματος έχει αναλυθεί λεπτομερώς σε συγκεκριμένη μελέτη. Αρκεί να λεχθεί ότι παρόμοιο σύστημα στη Σουηδία (έχει περίπου τον ίδιο πληθυσμό με την Ελλάδα) λειτουργεί με λιγότερους από 1000 υπαλλήλους. Στην Ελλάδα, το υφιστάμενο σύστημα συντάξεων απασχολεί περισσότερους από 15.000 υπαλλήλους. Η διαφορά οφείλεται στον μεγάλο αριθμό Ταμείων, τα πρωτόγονα συστήματα οργάνωσης και λειτουργίας και, κυρίως, στη συνεχή ανάμιξη του πολιτικού προσωπικού της χώρας στη καθημερινή λειτουργία των Ταμείων.

Στο νέο τοπίο της κοινωνικής ασφάλισης στην Ελλάδα, όποτε και αν θεσμοθετηθεί, πρέπει να προβλέπεται ρητά ότι δεν θα υπάρχει δυνατότητα ανάμιξης του πολιτικού προσωπικού στη λειτουργία των φορέων κοινωνικής ασφάλισης (για διορισμούς, προαγωγές προσωπικού, αένας ρυθμίσεις οφειλετών, διαχείριση αποθεματικών, κλπ.). Εξάλλου, αυτό συμβαίνει σε όλες τις ευνομούμενες χώρες του κόσμου.